

Cal ensenyar literatura?

Segona Jornada sobre Literatura i Ensenyament
Dimecres 8 de març de 2006

Aula Màrius Torres
Departament de Filologia Catalana i Comunicació
Universitat de Lleida

Justificació

Com en l'anterior edició, aquesta Segona Jornada sobre Literatura i Ensenyament és proposada com a àmbit de trobada entre docents universitaris, de l'ensenyament secundari i estudiants de Lletres, i com a marc de reflexió sobre els problemes que ens són comuns tant quant a la inserció social de la nostra especialitat (l'estudi de la literatura) com al desplegament puntual de la nostra activitat professional. Hi hem volgut aplegar una diversa tipologia de professionals que s'ocupen públicament del patrimoni literari (professionals de la docència universitària i secundària, historiadors de la literatura, crítics militants) i també creadors perquè, en el context de la reiterada crisi de les humanitats i de l'aprimament del valor social de la literatura, s'exposin i es discuteixin, alhora que el panorama de la nostra realitat immediata, altres escenaris més convenients (si fos el cas), els motius que els justifiquen i les estratègies que els foren útils.

El pretext de la convocatòria d'enguany és, doncs, tot just la realitat problemàtica de la literatura en el sistema de valors vigent entre nosaltres —que identifica, en conseqüència, la situació de la literatura en el nostre sistema d'ensenyament. Venim d'un passat immediat de prestigi en què la literatura era un factor bàsic d'«humanització»: un equipatge imprescindible per a la socialització. Però si la «paideia» grega s'exercitava sobre l'estudi dels poemes homèrics i d'altres formes de ficció, ara l'ensenyament tendeix a entendre la literatura com una mera i fútil decoració, com una forma d'entreteniment amb un vague pedigrí, justificable escolarment (si de cas) en una simple relació ancillar respecte de l'ensenyament de la llengua. Una situació, en fi, la de la literatura entre nosaltres, paradoxal: continuem confiant-hi un grau rellevant de representativitat simbòlica, però, segons sembla, desconfiem de la seva capacitat d'expressar i articular coneixement.

Aquesta jornada ha estat organitzada amb ajuts del Vicerectorat d'Activitats Culturals i Projecció Universitària i de la Facultat de Lletres de la Universitat de Lleida.

Programa

Matí

10:30 ÀLEX BROCH
Literatura i societat. Novella catalana, 1970-2006. Temps de present

11:30 Pausa, cafè.

12:00 JOSEP MURGADES
Sobre la importància de la literatura per a la llengua comuna

13:00 CARLES MIRALLES
Encara més sobre la importància de la literatura

Tarda

16:30 TERESA MUÑOZ
La literatura a l'ensenyament secundari. El carro pel pedregar

17:30 Taula rodona:
Per què cal (o no) ensenyar literatura?
Introduïda per Jaume Cabré, amb la presència de Carles Miralles, Teresa Muñoz, Josep Murgades i Jordi Malé.

Lloc

Facultat de Lletres
Edifici del Rectorat,
Sala de juntes del 2n pis
Universitat de Lleida
Plaça Víctor Siurana, 1
25003 Lleida

Conferències

ÀLEX BROCH

Literatura i societat. Novella catalana, 1970-2006. Temps de present

La literatura emana de la realitat social, alhora que la interpreta i l'explica: la literatura esdevé una possibilitat de conèixer, a partir d'un procés de creació verbal, elements definidors i bàsics de la societat a la qual pertanyem. L'estudi i coneixement de la literatura catalana forneix, doncs, una àmplia informació de les formes, idees i preocupacions que existeixen i subjauen en la nostra societat. La literatura més recent no deixa de ser-ne un bon exemple. A partir dels processos generals i de renovació generacional que s'han verificat als darrers trenta-cinc anys, l'anàlisi d'autors i obres rellevants permet d'observar com a través de la literatura s'ha construït una memòria del present social i una recreació de la memòria històrica. També, com s'han configurat un imaginari urbà i unes geografies literàries —sense oblidar aquelles manifestacions literàries centrades en el subjecte, o més ficcionals i desterritorialitzades.

JOSEP MURGADES

Sobre la importància de la literatura per a la llengua comuna

Saber de què li serveix la literatura a la llengua permet entendre —per il·lustrar-ho aquí amb un sol exemple *a contrario sensu*— per quins set sous Cambó, en un míting que feia a València parlant en català, va ser interromput al cap de poc al crit de «¡Viva Cervantes!», no al de «Visca Ausiàs March!» o ni tan sols al de «Vixca Bernat i Baldoví!» (reportat per Joan Fuster a *Nosaltres els valencians*).

CARLES MIRALLES

Encara més sobre la importància de la literatura

L'objectiu de la ponència és abordar diversos dels aspectes en què se centra, avui dia, el debat sobre el paper i la rellevància que té o hauria de tenir la literatura, com ara: la funció del cànon; la posició que ocupa la literatura en el sistema de les humanitats; les relacions entre literatura i llengua, amb els conceptes de llengua literària i llengua estàndard; els vincles que tota literatura guarda amb d'altres; i, finalment, les interrelacions entre literatura, lectura i cultura.

TERESA MUÑOZ

La literatura a l'ensenyament secundari. El carro pel pedregar

La ponència vol mostrar com el darrer document elaborat per l'Administració en el marc del debat curricular del Pacte Nacional per a l'Educació insisteix i porta al límit, en línies generals, tots aquells elements de què les reformes anteriors s'han servit per dur a l'actual situació d'analfabetització progressiva, i on el paper de la literatura hi és pràcticament inexistent. La ponència, a més, es fa ressò de la situació de l'ensenyament secundari de la literatura a Itàlia; un dels models, l'italià, en què han resistit millor uns certs usos tradicionals, però que s'encamina ràpidament cap al model globalitzat.

Informació

Secretaria del Departament de Filologia
Catalana i Comunicació
Despatx 2.36
Tel. 973 70 21 16 · Fax. 973 70 20 54
secretaria@filcat.udl.es
<http://www.filcat.udl.es>